

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Кафедра права, філософії та політології

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ О.М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

ПОГОДЖЕНО

Протокол № 1 від 27 серпня 2024 р.

Завідувач кафедри
проф. Чорний О.О.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ПУБЛІЧНЕ АДМІНІСТРУВАННЯ ТА
МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ**

Галузь знань – 05 - Соціальні та поведінкові науки

Спеціальність – 052 – Політологія

Освітній ступінь – бакалавр

Форма навчання – денна/заочна

Форма підсумкового контролю – екзамен

2024 – 2025 навчальний рік

Робоча програма „Публічне адміністрування та місцеве самоврядування” для студентів галузі знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальність 052 політологія; освітній ступінь бакалавр. – 2024.

Розробник: Голець В.В., доцент кафедри права, філософії та політології,
кандидат історичних наук, доцент
Мова навчання – українська.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри права, філософії та політології Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол №1 від 27 серпня 2024 р.

1. ОПИС ТА ПРЕДМЕТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Обсяг навчальної дисципліни (денна форма)	Обсяг навчальної дисципліни (заочна форма)
Статус навчальної дисципліни: нормативна	Загальна кількість годин: 180	Загальна кількість годин: 180
Рік підготовки: IV	Шифр та назва спеціальності: 052 «Політологія» Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки	Шифр та назва спеціальності: 052 «Політологія» Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Семестри: 7	Лекції <i>теоретична підготовка</i> : 26	Лекції (<i>теоретична підготовка</i>): 12
Кількість кредитів ECTS: 6	Практичні: 20	Практичні: 6
	Самостійна робота: 134	Самостійна робота: 162
	Вид контролю: екзамен	Вид контролю: екзамен

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни: оволодіння теоретичними знаннями з питань публічного адміністрування та місцевого самоврядування, вироблення практичних вмінь і навичок щодо застосування законів, принципів, методів, технологій та процедур в управлінні суб'єктами публічної сфери; формування вмінь та компетенцій, необхідних для виконання функцій і реалізації повноважень керівника (фахівця) суб'єкта публічного адміністрування, в тому числі для органів державної влади і місцевого самоврядування.

Основні завдання навчальної дисципліни:

- узагальнення теоретичних засад у сфері публічного адміністрування, розуміння основних тенденцій та напрямів їх еволюції;
- визначення суті, законів, принципів і механізмів публічного управління в розвитку суспільства;
- опанування основами методології, технологіями та процедурами публічного управління об'єктів публічної сфери;
- оволодіння методами формування, моніторингу та контролю управлінських рішень на національному, регіональному та місцевому рівнях, а також на рівні суб'єктів публічної сфери, з позицій загально-цивілізаційних цінностей, світового досвіду та осмислення наукових здобутків;
- формування навичок розроблення та впровадження заходів із забезпечення результативної та ефективної діяльності суб'єктів публічної сфери. Зокрема, студент повинен оволодіти такими компетентностями:

теоретичні знання: мати концептуальні знання в галузі методології наукових досліджень концепції народного представництва, знати поняття і особливості народного представництва в Україні, специфіку формування і реалізації українського державного управління, історію і тенденцію його розвитку, проблеми функціонування інститутів місцевого самоврядування;

емпіричні (фактологічні) знання: знати зміст та історію джерел публічного адміністрування, практику їх застосування, статус державної влади, її територіальних органів, систему органів місцевого самоврядування;

когнітивні (інтелектуально-творчі) вміння: здійснювати критичний аналіз, оцінку і синтез нових ідей, поглядів, концепцій у сфері історії, теорії та практики публічного

адміністрування та місцевого самоврядування; моделювати й здійснювати порівняльний аналіз альтернативних шляхів розв'язання проблемних ситуацій у сфері публічного адміністрування;

практичні вміння: вміння застосовувати отримані знання в практичній діяльності політолога, пов'язаній із застосуванням норм публічного права; володіти термінологічним апаратом дисципліни; навичками експертної оцінки і виступів перед аудиторією; методами аналізу та тлумачення джерел публічного адміністрування; методами оцінки ефективності роботи державної влади і місцевого самоврядування;

комунікація: вести спілкування в діалоговому режимі з науковою спільнотою політологів та громадськістю в галузях публічного адміністрування та місцевого самоврядування, міжнародних стандартів забезпечення діяльності політичних партій та державної влади; здійснювати обмін інформацією й результатами вивчення кращих практик зарубіжного публічного адміністрування;

автономність та відповідальність: бути здатним ініціювати інноваційні проєкти в імплементації міжнародних стандартів і кращих практик функціонування публічного адміністрування в зарубіжних державах, виявляти ознаки лідерства та автономності під час її реалізації.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен отримати:

Загальні компетентності:

ЗК01. Знання предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК04. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності:

СК01. Здатність використовувати категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

СК02. Здатність застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

СК03. Здатність описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

СК04. Здатність застосовувати інструментарій нормативної та емпіричної політичної теорії, політичної методології, порівняльної та прикладної політології, міжнародних та глобальних студій у фаховій діяльності.

СК05. Здатність аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

СК06. Здатність аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

СК07. Здатність застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

Програмні результати навчання:

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН03. Вміння критично мислити у сфері професійної діяльності.

РН04. Мати навички професійної комунікації.

PH05. Вміти використовувати інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності.

PH06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

PH07. Розуміти історію, закономірності та етапи розвитку предметної сфери політології, знати її цінності та досягнення.

PH08. Вміти використовувати базовий категорійно-понятійний та аналітично-дослідницький апарат сучасної політичної науки.

PH09. Вміти застосовувати політологічне мислення для розв'язання теоретичних та практичних проблем у політичній сфері на основі опанування класичної та сучасної політичної думки.

PH10. Вміти описувати, пояснювати й оцінювати політичні процеси та явища у різних історичних, соціальних, культурних та ідеологічних контекстах.

PH12. Вміти аналізувати взаємодію політичних акторів та інститутів, владу та урядування, політичні системи та режими, політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування.

PH13. Вміти аналізувати публічну політику на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

PH 14. Застосовувати теорії та методи прикладної політології, політичних комунікацій, спеціальних політологічних дисциплін у професійній діяльності.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

Тематичний план

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Разо м	у тому числі				
1	2	л	пр.	лаб.	інд.	срс
Модуль 1						
Тема 1. Предмет і методична основа публічного адміністрування.	14	2	2			10
Тема 2. Теоретичні основи публічного адміністрування.	14	2	2			10
Тема 3. Об'єктивні закони публічного адміністрування.	12	2				10
Тема 4. Принципи публічного адміністрування.	14	2	2			10
Тема 5. Публічна сфера - єдність економічної, соціальної та політичної сфери.	14	2	2			10
Разом за модуль	68	10	8			50
Модуль 2						
Тема 6. Розвиток доброго врядування (Good Governance) в Україні.	14	2	2			10
Тема 7. Поняття влади. Співвідношення політичної та державної влади.	12		2			10
Тема 8. Публічне адміністрування та муніципальна публічна влада.	14	2	2			10

Тема 9. Корпоративна влада та публічне адміністрування в добровільних об'єднаннях.	12		2			10
Тема 10. Місцеве самоврядування та територіальна організація влади	12	2				10
Тема 11. Електронне урядування.	14	2	2			10
Тема 12. Антикорупційна діяльність у сфері публічного адміністрування.	12	2				12
Тема 13. Міжнародне публічне адміністрування та його розвиток в світі.	14	2	2			12
Разом за модуль	66	12	12			84
Усього годин	180	26	20			134

3. КОРОТКИЙ ЗМІСТ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Предмет і методична основа публічного адміністрування.

Підходи до аналізу терміну «публічне адміністрування». Сучасні риси цивілізації. Корені розуміння сучасного приватного та публічного сектору. Механізми соціальної регуляції. Public. Public sector. Публічна сфера. Інститути, що належать до Public sector. Принцип публічності. Еволюція моделі управління. Теоретичні засади публічного управління. Публічне управління. Демократичне врядування. Види публічного управління. Основи публічного управління як спеціальної наукової теорії. Основні риси теорії публічного адміністрування. Сукупність правових норм, що регламентують організаційну структуру системи органів виконавчої влади і процеси її функціонування та розвитку. Комплексний механізм публічного адміністрування. Складові публічного адміністрування. Діяльність, яка тісно пов'язана із політикою, законом та громадянським суспільством. Державне управління, де суб'єктом виступає держава в особі відповідних структур. Управління органів місцевого самоврядування. Громадське управління, де суб'єктами є недержавні утворення. Централізація. Деконцентрація. Елементи сучасної системи місцевого самоврядування в Україні. Територіальна громада. Особливість місцевого самоврядування. Система територіальної влади в Україні. Функції місцевого самоврядування. Засади регіональної влади в Україні. Громадське управління. Громадська організація. Адміністрація в публічному управлінні. Public administration. Публічне адміністрування.

Тема 2. Теоретичні основи публічного адміністрування.

Структурні складові публічного у адміністрування. Філософські засади. Концептуальні ідеї. Виявлення закономірностей та методи дослідження. Основні закономірності та закони публічного адміністрування. Поняття публічного. Державна влада та публічна влада, державна політика та публічна політика: спільне і відмінне. Державне управління: визначення та характерні риси. Відмінності менеджменту державної організації від менеджменту недержавної організації. Визначення публічного адміністрування (Демонд Кілінг, Джей М. Шавріц). Публічне адміністрування та державне управління. Співвідношення понять: «Government»; «Governance»; «Good governance»; «Public management»; «New public management». Суб'єкти та об'єкти публічного адміністрування. Держава як суб'єкт публічного адміністрування. Органи місцевого самоврядування в публічному адмініструванні. Політичні партії та громадські організації як суб'єкт публічного адміністрування. Бізнес як суб'єкт публічного адміністрування. Соціальний діалог як запорука успішного публічного адміністрування. Співробітництво з питань громадянського суспільства як один із пріоритетів реформування публічного адміністрування в Україні. Функції публічного адміністрування. Планування,

довгострокове планування та стратегічне планування. Організація та координація у публічному адмініструванні. Організаційна структура та її різновиди. Етапи проектування організаційних структур. Поняття ідеальної організаційної структури. Контроль у публічному адмініструванні. Види контролю та його призначення. Негативні наслідки контролю та шляхи їх усунення. Умови ефективності контролю Концепція управління за результатами. Антикризовий менеджмент як складова функції контролю. Функції держави у системі публічного адміністрування (Бернар Гурне). Українська модель публічного управління та адміністрування. Завдання вітчизняного публічного управління та адміністрування. Економічні засади публічного управління та адміністрування. Функції публічного управління. Адміністративна послуга як функція публічного управління. Українська модель публічного управління та адміністрування.

Тема 3. Об'єктивні закони публічного адміністрування.

Основні закони, закономірності та принципи публічного адміністрування державою. Закономірності публічного управління та адміністрування. Взаємозв'язок законів, закономірностей та принципів публічного адміністрування. Об'єктивні закони публічного адміністрування. Специфічні закони формування та ефективного функціонування системи публічного адміністрування. Закономірності публічного адміністрування. Чинники вибору у публічному управлінні та адмініструванні. Базові моделі публічного управління та адміністрування. Самоорганізація в системі публічного управління та адміністрування. Підходи у публічному управлінні та адмініструванні. Парадигма досліджень публічного управління та адміністрування.

Тема 4. Принципи публічного адміністрування.

Принципи публічного адміністрування та їх ціннісний вимір (Глен Райт). Принцип зворотного зв'язку як основа публічного адміністрування. Принципи публічного управління та адміністрування. Основні підходи до формування принципів публічного адміністрування. Загальносистемні принципи публічного адміністрування. Загальнометодичні принципи публічного адміністрування. Соціально-політичні принципи публічного адміністрування. Соціально-економічні принципи публічного адміністрування. Соціальнокультурні принципи публічного адміністрування. Принципи громадянського суспільства Європейського Союзу Застосування принципів публічного адміністрування. Управління зв'язками в публічному адмініструванні. Переговорний процес як інструмент управління зовнішніми зв'язками. «Урядування в мережі». «Трирівнева концепція» публічного адміністрування Леслі Пала. Організація масової свідомості та поведінки як елемент публічного адміністрування. Технології управління масовою свідомістю і поведінкою. «Вікно Овертона» та «доктрина шоку». Комунікативний вплив як інструмент публічного адміністрування. Компаративний аналіз принципів публічного та державного управління. Класифікація цілей публічного управління. Особливості процесу цілевизначення в публічному адмініструванні. Ієрархія цілей і «дерево цілей» публічного адміністрування. Поняття функції публічного адміністрування, її предмет і зміст. Функція надання адміністративних послуг. Методи і засоби реалізації функцій публічного адміністрування. Функціональний підхід до розбудови системи органів виконавчої влади. Організаційно-функціональна структура публічного управління і принципи її формування. Місія, цілі, завдання і управлінські функції державних органів. Забезпечення горизонтальних взаємодій у державному апараті.

Тема 5. Публічна сфера - єдність економічної, соціальної та політичної сфери.

Концепції публічного управління економічними, соціальними та політичними процесами. Поняття геоeкономіки. Ринкові інститути. Форми організації економічної діяльності приватного бізнесу. Роль приватного бізнесу у формування економічної стратегії держави. Приватна та державна власність – взаємовідносини та протиріччя. Держава як

учасник і регулятор взаємовідносин у приватному бізнесі. Приватизація як інструмент державної політики. Обґрунтування доцільності та аналіз ризиків приватизації. Необхідність та економічна обґрунтованість розвитку малого та середнього бізнесу. Регуляторна політика держави відносно малого та середнього бізнесу. Історичні та новітні напрямки розвитку малого та середнього бізнесу, пріоритетність їх підтримки на рівні держави. Пріоритетні напрями науково-технічної політики держави. Її цілі та завдання. Формування економічної стратегії держави. Роль міжнародних економічних організацій у формуванні державної політики у галузі управління економічним розвитком країни. Роль держави у управлінні економічним розвитком. Проблеми інтеграції та реінтеграції економіки України з ключовими економіками світу. Вплив політичних взаємовідносин між країнами на розвиток їх економік. Сучасна практика бюджетного процесу в Україні. Бюджет і економіка. Бюджет як стратегія економічної і соціальної політики. Бюджет і стабілізація. Бюджет як засіб контролю та управління економічним розвитком. Підготовка, прийняття та виконання бюджету. Публічне адміністрування в сфері економіки у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Витоки концепції сталого (збалансованого) розвитку. Форум Ріо-92 та його рішення. Глобальні конвенції ООН та стан їх імплементації в Україні. Мета й основні принципи концепції сталого (збалансованого) розвитку. Міжнародні форуми після Ріо92 та їх рішення. Тенденції змін основних властивостей компонентів природи. Індикатори сталого (збалансованого) розвитку. Ресурси забезпечення сталого (збалансованого) розвитку України. Основні завдання переходу України до сталого (збалансованого) розвитку. Формування майбутнього розвитку України: стан і проблеми. Сутність поняття «соціальна політика». Об'єкти і суб'єкти соціальної політики. Основні напрями національної соціальної політики. Цілі соціальної політики. Загальні та специфічні принципи публічного адміністрування соціальною політикою. Держава як гарант соціальної політики. Публічне адміністрування соціальним захистом. Система соціального захисту населення. Види соціальної допомоги. Забезпечення державою безпеки прав та інтересів споживачів. Державна політика у сфері розвитку культури. Формування бренду держави та нації у контексті загальнополітичних змін на світовій арені. Проблеми самоідентифікації осередків суспільства за мовними, культурно-історичними, або релігійними ознаками, основні завдання державної політики у відповідних сферах. Державне регулювання сферою житлово-комунального господарства. Механізми керування взаємовідносинами між постачальниками та споживачами послуг ЖКГ. Управління освітою як галузь державної діяльності. Державна політика в галузі освіти. Законодавче та нормативно-правове забезпечення освітньої галузі. Органи управління освітою, їх структура, повноваження. Державні освітні стандарти. Моніторинг якості освіти. Регулююча і контролююча функція держави у підготовці фахівців. Ліцензування, акредитація та атестація навчальних закладів. Охорона здоров'я як складова соціальної та гуманітарної політики держави. Особливості державного управління в галузі охорони здоров'я. Державні механізми управління охороною здоров'я. Стан та основні проблеми охорони здоров'я в Україні. Здоров'я як біологічна, соціальна та економічна категорія. Проблеми здоров'я населення України і шляхи їх розв'язання. Екологічний стан України і здоров'я населення. Медичні наслідки Чорнобильської катастрофи. Держава як гарант «забезпеченої старості». Світовий досвід вирішення питань пенсійного забезпечення. Основні тенденції, шляхи та підґрунтя таких рішень. Сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку пенсійного забезпечення в Україні. Публічне адміністрування соціальною сферою життя суспільства у світлі Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Основні завдання державно-публічної політики захисту 11 прав споживачів в Україні, програма їх реалізації. Ефективність публічного управління в соціальній сфері.

Тема 6. Розвиток доброго врядування (Good Governance) в Україні.

Взаємодія з громадянами. Сучасна традиційна модель управління суспільством. Етапи суттєвої модифікації. Класична модель управління заснована на доктрині М. Вебера. Управління у формі монархічної ієрархії. Замкнута система управління. Система прямого підпорядкування. Бюрократична система. Норми публічного права. Система управління раціональна і підпорядкована закону. Бюрократ, суворо підпорядкований політичному начальнику. Проблема владних відносин. Класична модель політики. Зміцнення керівної функції в центральній владі. Передача повноважень. Гнучкість системи. Забезпечення виконання, контролю, звітності. Вдосконалення управління людськими ресурсами. Оптимізація інформаційних технологій. Розвиток конкуренції. Підвищення якості регулювання; надання якісних послуг. Сучасний підхід до взаємовідносин влади і людини. Подолання стереотипів “суб’єкт – об’єкт”, на впровадження ідей партнерських взаємин “суб’єкт – суб’єкт”. Участь громадян і відповідальність (voice and accountability). Політична стабільність і відсутність насильства (political stability — absence of violence). Ефективність уряду (government effectiveness). Якість регуляторної політики (regulatory quality). Верховенство права (rule of law). Контроль корупції (control of corruption). Орієнтація політики на подолання бідності й сталий розвиток. Повага до всіх прав людини, їх захист і забезпечення. Демократія та верховенство права. Спроможність і прозорість держави. Готовність до співпраці з іншими країнами.

Тема 7. Поняття влади. Співвідношення політичної та державної влади.

Поняття влади. Співвідношення політичної та державної влади, державної влади і держави. Соціальна влада. Апарат управління і апарат примусу. Політична влада. Відносини, що утворюються між суб’єктами політичної системи суспільства (у тому числі державою) на основі політичних і правових норм. Публічно-владні повноваження. Форми, ознаки та особливості публічної влади. Доктрина поділу влади як загальнодемократичний принцип публічного адміністрування і один з базових принципів конституційного ладу України. Спосіб реалізації принципу поділу влади. Механізм “ваги і противаги”. Гілки державної влади і система її органів відповідно до доктрини поділу влади. Взаємодія органів влади різних гілок як умова оптимального функціонування державного механізму. Виконавча влада її особливості, цілі та принципи функціонування. Співвідношення і взаємозв’язок державного управління і виконавчої влади. Державне управління як діяльність виконавчо-розпорядчого характеру.

Тема 8. Публічне адміністрування та муніципальна публічна влада.

Муніципальна публічна влада і місцеве самоврядування. Поняття «публічного характеру муніципальної влади». Представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування, їх повноваження. Роль місцевого самоврядування в контексті децентралізації влади та публічного адміністрування. Публічне адміністрування і демократичне врядування: співвідношення понять. Принципи публічного управління на муніципальному рівні. Засоби реалізації принципів 12 публічного адміністрування на муніципальному рівні. Сфери управління та компетенції місцевого самоврядування. Взаємодія органів місцевого самоврядування та громадських організацій. Якість владно громадського партнерства на муніципальному рівні.

Тема 9. Корпоративна влада та публічне адміністрування в добровільних об’єднаннях.

Корпоративна влада в публічному адмініструванні. Сутність та значення корпоративної влади та публічного адміністрування в добровільних об’єднаннях. Система корпоративної влади та публічного адміністрування в добровільних об’єднаннях. Публічне адміністрування в некомерційних організаціях. Корпоративна влада в господарських товариствах. Територіальні ознаки (за місцем проживання). Ознаки формування, які складаються незалежно від бажання людей (розподіл по класах або соціальним верствам

суспільства). Ознаки формування, які складаються свідомо задля досягнення суспільних благ (наприклад, політичні партії). Ознаки формування, які відображають приватні інтереси своїх членів (наприклад, союзи мисливців та рибалок). Такі, що виникають стихійно (натовп, що біжить в паніці в одному напрямку). Такі, що відрізняються антигромадянським характером (бандформування тощо). Установчі акти окремих добровільних об'єднань. Статут організації. Виконавчий орган добровільних об'єднань. Наглядова рада. Публічне адміністрування в некомерційних організаціях. Міжнародний та зарубіжний досвід публічного адміністрування та корпоративної влади. Всесвітні (універсальні) міжнародні організації. Організація Об'єднаних Націй та її спеціалізовані установи (ЮНЕСКО, МОП, ВООЗ, МВФ, МБРР, ВПС, ІКАО, ІМО та ін.).

Тема 10. Місцеве самоврядування та територіальна організація влади.

Регіональне управління. Теоретичні засади регіонального управління. Державна регіональна політика. Організаційно-правові аспекти регіонального управління. Місцеве самоврядування в Україні. Теоретико-правові засади системи місцевого самоврядування в Україні. Елементи системи місцевого самоврядування. Формування, завдання та повноваження органів місцевого самоврядування. Глобалізація і регіоналізація як світові тенденції. Вплив процесів глобалізації та регіоналізації на регіональний розвиток в Україні. Співвідношення централізації та децентралізації в управлінні регіональним розвитком. Трансформація співвідношення централізації та децентралізації. Дослідження процесу децентралізації у державному управлінні регіональним розвитком. Зміст централізації та децентралізації в управлінні регіональним розвитком. Тенденції децентралізації у країнах Євросоюзу, США та Канаді. Засоби забезпечення державної регіональної політики. Підходи до формування та реалізації державної регіональної політики. Адміністративно-територіальний устрій України: сучасний стан та перспективи. Поняття та суть адміністративно-територіальної одиниці: складові елементи та їх взаємодія. Моделі територіальної організації влади: сучасний стан та підходи до реформування. Аналіз пріоритетів розвитку окремих регіонів за визначеними критеріями. Пріоритети розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць України. Взаємовідносини центральних та місцевих органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування в забезпеченні впровадження ефективної регіональної політики: інституційний аспект. Поняття місцевого самоврядування: сучасні вітчизняні і світові підходи. Специфіка місцевого самоврядування в контексті публічної влади. Концепції місцевого самоврядування. Відображення у чинному законодавстві основних концепцій місцевого самоврядування. Аналіз відображення принципів автономії місцевого самоврядування у локальних нормативних актах. Принципи місцевого самоврядування. Основні ознаки місцевого самоврядування: проблеми визначення. Співвідношення Конституції України, Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Європейської Хартії місцевого самоврядування. Територіальна громада як носій права на місцеве самоврядування. Форми прямої (безпосередньої) демократії. Статути територіальних громад. Органи самоорганізації населення. Представницькі органи місцевого самоврядування: структура, функції та повноваження. Виконавчі органи місцевого самоврядування: структура, функції та повноваження. Посадові особи місцевого самоврядування: функції та повноваження. Виборні особи місцевого самоврядування: функції та повноваження. Організаційно-правова основа діяльності місцевих рад. Асоціації органів місцевого самоврядування. Формування органів місцевого самоврядування. Принципи організації місцевих виборів, посадових осіб місцевого самоврядування. Порядок формування місцевих рад. Порядок формування районної, обласної ради. Формування виконавчих органів місцевого самоврядування. Структура органів місцевого самоврядування. Організація діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування. Виконавчий апарат місцевої ради. Регламент місцевої ради. Сучасний стан місцевого самоврядування в Україні. Державна політика у сфері місцевого самоврядування. Характеристика сучасного етапу державної політики у сфері місцевого

самоврядування. Концепція реформи місцевого самоврядування. Перспективи реформування місцевого самоврядування. Європейська стратегія щодо інновацій та доброго врядування на місцевому рівні. Територіальна організація публічної влади як основа розвитку місцевого самоврядування.

Тема 11. Електронне урядування.

Електронна демократія: сутність, мета, завдання. Категорійно-понятійний апарат електронної демократії. Демократичне суспільство та правова держава як обов'язкові умови електронної демократії та електронного урядування. Докорінне переосмислення ролі і функцій органів державної влади та місцевого самоврядування. Оцінка та контроль діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування з боку суспільства та бізнесу за допомогою технологій електронного урядування. Участь громадян, громадських організацій та суб'єктів господарювання у формуванні державної політики. Новітні форми залучення громадян до процесу прийняття рішень: е-охоплення, е-включення, е-участь, е-партнерство. Електронне громадське обговорення проєктів нормативно-правових актів та інших документів, що мають значне суспільне значення. Електронна взаємодія громадських рад з відповідними органами виконавчої влади та місцевого самоврядування. Модель надання державних послуг громадянам електронними каналами. Пріоритетні напрями розвитку електронних консультацій з громадянами. Технологічні, організаційні, політичні аспекти електронної демократії. Співвідношення електронної демократії та електронного урядування на практиці. Електронна демократія як атрибут захисту громадянами своїх інтересів і визначених форм співпраці з державою за допомогою технологій електронного урядування.

Тема 12. Антикорупційна діяльність у сфері публічного адміністрування.

Поняття корупції. Сутність термінів «корупція» та «корупційні дії». Типи корупції. Види корупції. Форми корупції. Ознаки корупційних дій. Безпосередні причини та умови розвитку корупції в публічному адмініструванні. Зони «підвищеного» ризику прояву корупції у сфері публічного адміністрування. Загальна характеристика антикорупційного національного та міжнародного законодавства. Антикорупційна стратегія України.

Тема 13. Міжнародне публічне адміністрування та його розвиток в світі.

Предмет та методологічна основа міжнародного публічного управління і адміністрування. Перебудова уряду” (Reinventing Government). “Ідеальний” бюрократ М.Вебера. Сучасний державний службовець. Транспарентність. Експерти ООН з питань адміністративно-державної діяльності. Зміст і взаємозв'язок ключових понять міжнародного публічного адміністрування. Міжнародний досвід публічного адміністрування для України. Проблеми адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Систематизація заходів щодо інтеграції України в європейський правовий простір і виконання нею зобов'язань, взятих у рамках УПС. Імплементация Угоди про партнерство та співробітництво. Світовий досвід управління якістю публічних послуг у системі розвитку публічного адміністрування. Загальноєвропейська практика запобігання проявам корупції на державній службі. Система управління якістю (СУЯ). Ключові вимоги норми ISO 9001. “Управління повною якістю” або “комплексне управління якістю” (Total Quality Management – TQM). Демократія та публічна політика. Публічна політика і публічна сфера в світі. Європейський досвід у сфері реформування державної служби та місцевого самоврядування. Кардинальні зміни у зовнішньому глобалізованому світі початку XXI ст. Досвід Великої Британії, Данії, Голландії, Швеції та ін. країн у налагодженні партнерства з приватним сектором.

4. ТЕМАТИКА ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет і методична основа публічного адміністрування.	2
2.	Тема 2. Теоретичні основи публічного адміністрування.	2
3.	Тема 3. Принципи публічного адміністрування.	2
4.	Тема 4. Публічна сфера - єдність економічної, соціальної та політичної сфери.	2
5.	Тема 5. Розвиток доброго врядування (Good Governance) в Україні.	2
6.	Тема 6. Поняття влади. Співвідношення політичної та державної влади.	2
7.	Тема 7. Публічне адміністрування та муніципальна публічна влада.	2
8.	Тема 8. Корпоративна влада та публічне адміністрування в добровільних об'єднаннях.	2
9.	Тема 9. Електронне урядування	2
10.	Тема 10. Міжнародне публічне адміністрування та його розвиток в світі	2
	Разом	20

5. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ з/п	Назва тем	Кількість годин
1.	Тема 1. Предмет і методична основа публічного адміністрування.	10
2.	Тема 2. Теоретичні основи публічного адміністрування.	10
3.	Тема 3. Об'єктивні закони публічного адміністрування.	10
4.	Тема 4. Принципи публічного адміністрування.	10
5.	Тема 5. Публічна сфера - єдність економічної, соціальної та політичної сфери.	10
6.	Тема 6. Розвиток доброго врядування (Good Governance) в Україні.	10
7.	Тема 7. Поняття влади. Співвідношення політичної та державної влади.	10
8.	Тема 8. Публічне адміністрування та муніципальна публічна влада.	10
9.	Тема 9. Корпоративна влада та публічне адміністрування в добровільних об'єднаннях.	10
10.	Тема 10. Місцеве самоврядування та територіальна організація влади	10
11.	Тема 11. Електронне урядування.	10
12.	Тема 12. Антикорупційна діяльність у сфері публічного адміністрування.	12
13.	Тема 13. Міжнародне публічне адміністрування та його розвиток в світі.	12
	Разом	134

6. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання навчальних досягнень студентів:

Рівень теоретичної підготовки студента визначається під час його усної відповіді на теоретичні питання на практичних заняттях і під час складання заліку та оцінюється за наступними критеріями:

- відповідність змісту;
- повнота та змістовність викладу;
- доказовість викладу;
- термінологічна коректність.

Студент може отримати **5 – 6 балів** («відмінно»), якщо його відповідь повністю відповідає змісту питання семінарського заняття, усі основні проблеми визначені чітко, розкриті повністю та ґрунтовно; студент демонструє високий рівень доказовості викладу матеріалу з питань, на які відповідає, та може викласти свою точку зору з проблеми, що обговорюється; студент досить вільно й коректно користується соціологічною термінологією. Самостійна робота виконана у повному обсязі.

Студент може отримати **4 бали** («добре»), якщо його відповідь в основному відповідає змісту питання семінарського заняття, не всі основні проблеми визначені чітко і не повно розкриті; студент викладає матеріал, в основному аргументуючи методичні положення, та відчуває труднощі у викладенні своєї точки зору щодо низки проблем; студент в основному правильно користується соціологічною термінологією, невелика кількість помилок не перешкоджає розумінню змісту викладеного. Самостійна робота виконана з незначними неточностями.

Студент може отримати **2 – 3 бали** («задовільно»), якщо його відповідь лише частково відповідає змісту питання, основні проблеми визначені нечітко, розкриті лише частково і без належної глибини; студент викладає матеріал, майже не аргументуючи методичні положення, та не має своєї точки зору щодо більшості проблем; студент допускає значну кількість термінологічних помилок, що ускладнює розуміння змісту викладеного. Самостійна робота виконана фрагментарно, із значними зауваженнями.

Студент може отримати **1 бал** («незадовільно»), якщо його відповідь не відповідає змісту питання, основні проблеми не визначені і не розкриті; доказовість викладу матеріалу і самостійні міркування відсутні; студент майже не користується соціологічною термінологією. Самостійна робота не виконана, або виконана неправильно.

Рівень володіння професійно-методичними вміннями визначається під час виконання студентом практичного завдання, при виконанні завдань самостійної роботи, під час складання екзамену та оцінюється за наступними критеріями:

- точність та повнота виконання практичного завдання;
- обґрунтованість аналізу конкретної теми з точки зору її відповідності принципам навчання, вимогам поетапного формування навичок і вмінь.

Студент має право:

- вільно висловлювати свої думки усно або письмово, аргументуючи їх знаннями і підготовленим соціологічним інструментарієм;
- вносити пропозиції щодо формування та реалізації власної освітньої траєкторії; активізації власної самостійної пізнавальної діяльності, форм і методів проведення аудиторних занять;
- відпрацьовувати пропущені заняття в установленому порядку;
- отримувати індивідуальні консультації у викладача.

Студент зобов'язаний:

- відвідувати заняття всіх видів відповідно до встановленого розкладу, запізнення на заняття допускається тільки з поважних причин;
- брати активну участь у роботі під час аудиторних занять, дотримуватися правил етичної поведінки, поважати думки та права інших студентів і викладача;
- виконувати самостійну роботу, підготовка якої є обов'язковою умовою допуску до екзамену.
- набрати під час вивчення навчальної дисципліни мінімум 35 балів.

Політика щодо дедайлнів та перескладання. Пропущені з поважної причини заняття дозволяється відпрацьовувати впродовж **двох тижнів** після завершення дії поважної причини і при наявності документа-підстави (довідки, розпорядження про індивідуальних графік відвідування тощо).

Політика щодо академічної доброчесності. Студенти керуються нормами «Положення про академічну доброчесність здобувачів освіти в національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка» (Наказ Ректора № 383 від 27.12.2019 р. зі

змiнами і доповненнями від 23.12.2020 р. (https://drive.google.com/file/d/1TggRAFOOn49g08VcMd_XsZHgyYNpm5LPs/vi ew). У процесі навчання та при підготовці самостійної роботи, виконанні індивідуальних завдань, забороняються плагіат, фабрикація та фальсифікація результатів, списування, хабарництво.

Політика щодо викладання. Викладання навчальної дисципліни відбувається на засадах студентоцентризму, антропоцентризму, гуманізму, поваги до соціокультурного плюралізму.

7. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

VI семестр

T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	K	E	
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	3	25	100

Види контролю	Кількість	Бали	Загальна кількість балів
Робота на практичному занятті	10	4	до 40
Самостійна робота	16	2	до 32
Підсумкова контрольна робота	1	3	до 3
Усього			до 75
Екзамен	1	25	до 25
Разом			до 100

8. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
68-74	D		
60-67	E	задовільно	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9. ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Феномен публічного адміністрування та основні підходи до його вивчення.
2. Основні поняття науки управління: влада та панування, керівництво та адміністрування, управління та менеджмент.
3. Етапи становлення, коло проблем та основні школи загальної теорії управління.

4. Поняття про соціальне управління. Види соціального управління.
5. Механізм соціального управління: закони, принципи, форми і методи.
6. Функції та організаційна структура соціального управління.
7. Кадри управління та управлінський процес. Діапазон управління та проблема якісної оцінки управлінських кадрів.
8. Інформація та комунікація в соціальному управлінні. Види комунікації.
9. Поняття інформаційних бар'єрів та інформаційних шумів.
10. Вимоги щодо інформації, яка використовується у соціальному управлінні.
11. Державне управління: визначення та характерні риси.
12. Визначення публічного управління (Демонд Кілінг, Джей М. Шавріц). Публічне управління та державне управління.
13. Співвідношення понять: «government», «governance» та «good governance»
14. «Public management» та «New public management»: спільне і відмінне.
15. Принцип зворотного зв'язку як основа публічного управління.
16. «Трирівнева концепція» публічного управління Леслі Пала.
17. Організація масової свідомості та поведінки як елемент публічного управління.
18. Суб'єкти та об'єкти публічного адміністрування. Співробітництво з питань громадянського суспільства як один із пріоритетів реформування публічного управління в Україні.
19. Ключові поняття для розуміння сутності та особливостей публічного адміністрування.
20. Поняття «державна» та «публічна влада».
21. Погляди науковців на дефініцію «публічне управління».
22. Визначення публічного адміністрування, виходячи з властивості цілеспрямованості.
23. Публічне управління та адміністрування з погляду системного підходу.
24. Діяльнісна модель публічного адміністрування.
25. Міжрівнева взаємодія у системі публічного управління та адміністрування.
26. Завдання науки публічного управління у зв'язку з розвитком проблемних ситуацій у процесах державотворення, врахуванням різноманітних чинників впливу суспільних трансформацій на ефективність і результативність публічного управління, розвитком сучасної публічної кадрової політики.
27. Публічне управління та адміністрування як економічна, освітня та наукова галузі.
28. Сутність поняття «публічне адміністрування».
29. Об'єкт та предмет дослідження теорії публічного адміністрування.
30. Міжрівнева взаємодія у системі публічного адміністрування.
31. Внутрішня та зовнішня взаємодії у системі публічного адміністрування.
32. Складові взаємодії у системі публічного адміністрування.
33. Модель системної організації управління суспільством.
34. Основні характерні риси чинної моделі публічного адміністрування в Україні.
35. Основні напрями та процеси публічного адміністрування як системи діяльності.
36. Напрями формування державних стратегій та політик в моделі публічного адміністрування.
37. Напрямок публічного адміністрування в моделі публічного управління.
38. Основні форми публічного управління в Україні.
39. Визначення поняття «закономірність».
40. Навести приклади закономірностей, притаманних публічному адмініструванню та охарактеризуйте їх.
41. В чому проявляється закономірність ефективності управлінських рішень та дій?
42. Стабілізаційні чинники взаємозв'язку рівнів суспільного управління.
43. Сутність принципу «брита Оккама».
44. Систематизація принципів публічного адміністрування.
45. Загально-управлінські принципи.
46. Універсальні принципи управління.

47. Принципи цілепокладання.
48. Сучасні принципи управлінської діяльності.
49. Основні принципи публічного адміністрування.
50. Структурні принципи публічного адміністрування.
51. Моделі циклу та процесу управління.
52. Сутність поняття «самоорганізаційна спроможність розвитку». Що дає введення цього поняття управлінцю: практику і досліднику?
53. Пояснити схему розробки концепцій за принципом досягнення самоорганізаційної спроможності розвитку.
54. Підходи сучасної публічно-управлінської діяльності, які складають основу управлінського мислення.
55. Новітні моделі-підходи сучасного управління суспільним розвитком.
56. Принцип первинності стратегії перед структурою, запропонований американським вченим О. Чандлером.
57. Основні інструменти впливу на економічні процеси.
58. Визначення та основні складові функції контролю.
59. Основні різновиди контролю.
60. Принципи, що стосуються функції контролю.
61. Роль моніторингу в реалізації функції контролю.
62. Актуальні завдання підвищення ефективності контролю у сфері публічного адміністрування.
63. Назвіть основні форми зовнішнього контролю.
64. Етапи технології прийняття рішень за моделлю раціонального прийняття рішень.
65. Сутність концепції вимушеної раціональності рішень.
66. Ефективність управлінських рішень і дій залежить.
67. Чинник участі людини в процесі управління.
68. Роль керівника у процесі прийняття рішень.
69. Риси і навички ефективно діючого державного керівника за Г.Чейзом.
70. Назвіть основні ознаки «нового державного менеджменту».
71. Управлінські технології державного управління.
72. Технології цільового та процесного управління та особливості їх використання у публічному управлінні та адмініструванні.
73. Актуальні напрями удосконалення управлінських технологій сучасного державного управління.
74. В чому полягає складність вирішення проблем цілепокладання в управлінській діяльності?
75. Основні проблеми інформаційного забезпечення управлінських процесів в соціальних системах.
76. Помилки у процесі прийняття рішень, що безпосередньо пов'язані з людським фактором.
77. Сутність поняття «управлінські патології» та як долати такі патології?
78. Які управлінські недоліки проявляються в умовах кризи у процесах прийняття рішень?
79. Напрями вдосконалення прийняття та реалізації управлінських рішень.
80. Що розуміють під нормотворчістю та роль останньої у державному управлінні?
81. Яка мета прогнозування та планування нормотворчості?
82. Як виявити невідповідності та протиріччя між реальною практикою у певній діяльності та її чинним правовим забезпеченням?
83. Сутність поняття «мистецтво реформування».
84. Ознаки «нового державного управління».
85. Сутність поняття «адміністративна реформа».
86. Сутність адміністративно-територіальної реформи та її співвідношення з адміністративною реформою.

87. Сутність поняття «муніципальна реформа».
88. Що Ви розумієте під правовою, адміністративно-правовою та судово-правовою реформами?
89. Що вкладається у зміст політичної реформи?
90. Головна мета та очікувані результати адміністративної реформи в Україні.
91. Основні інструменти, механізми та завдання досягнення цілей адміністративної реформи в Україні.
92. Чинники, що найбільше впливають на роботу керівника.
93. Основні складові елементи адміністративної культури.
94. Які якості можна віднести до адміністративних цінностей організації?
95. Основні сучасні методи формування адміністративної культури.
96. Оцініть виконання управлінських функцій керівниками в органах державної влади та управління.
97. Шляхи підвищення ефективності кадрової політики в органах державної влади та управління.
98. Проблема оцінювання та управління якістю у публічному управлінні.
99. Основні підходи до тлумачення терміну «адміністрування». «Public administration»: нюанси тлумачення.
100. Адміністрування як організаційно-технічна складова публічного управління.
101. Адміністративна система управління та концепція бюрократії Макса Вебера.
102. Концепція адміністративної поведінки Герберта Саймона.
103. Здійснення державної політики як ключовий елемент адміністрування. Здійсненність політики та впливовість політики.
104. Концепції публічного управління економічними процесами. Поняття геоekonomіки.
105. Структура державного сектора економіки.
106. Приватна та державна власність - взаємовідносини та протиріччя.
107. Приватизація як інструмент державної політики. Обґрунтування доцільності та аналіз ризиків приватизації.
108. Регуляторна політика держави відносно малого та середнього бізнесу.
109. Пріоритетні напрями науково-технічної політики держави. Їх цілі та завдання.
110. Роль міжнародних економічних організацій у формування державної політики у галузі управління економічним розвитком країни.
111. Роль держави у управлінні економічним розвитком.
112. Бюджет як засіб контролю та управління економічним розвитком.
113. Державна політика у сфері розвитку культури.
114. Проблеми самоідентифікації осередків суспільства за мовними, культурно-історичними, або релігійними ознаками, основні завдання державної політики у відповідних сферах.
115. Механізми керування взаємовідносинами між постачальниками та споживачами послуг ЖКГ.
116. Державна політика в галузі освіти. Законодавче та нормативно-правове забезпечення освітньої галузі.
117. Державні освітні стандарти. Моніторинг якості освіти.
118. Охорона здоров'я як складова соціальної та гуманітарної політики держави. Державні механізми управління охороною здоров'я.
119. Держава як гарант «забезпеченої старості». Світовий досвід вирішення питань пенсійного забезпечення.
120. Теорія державного управління в системі гуманітарних, правових, управлінських та соціальних і поведінкових наук.
121. Функції теорії державного управління.
122. Взаємозв'язок управлінської аксіології і технології публічного управління.

123. Поняття і специфіка державного управління як різновиду соціального управління. 124. Сучасні теорії і концепції публічного управління. Концепція демократичного врядування.
125. Проблеми, постановкою яких характеризується сучасний стан розвитку управлінської думки.
126. Особливості державного управління в федеративних і унітарних державах.
127. Співвідношення централізації і децентралізації в державному управлінні.
128. Основні характеристики президентської, парламентської і змішаної форм державного управління.
129. Традиційна, раціональна і сервісна (маркетингова) моделі державного управління. 130. Співвідношення і взаємозв'язок державного управління і виконавчої влади.
131. Державне управління і місцеве самоврядування.
132. Система державного управління. Основні логічні схеми системи державного управління.
133. Суб'єктні і об'єктні зворотні зв'язки.
134. Суб'єкт і об'єкт державного управління.
135. Об'єкти державного управління і їх характерні особливості.
136. Публічно-приватне партнерство: сутність, принципи і основні форми.
137. Цілі державного управління, їх класифікація і умови успішної реалізації.
138. Ієрархія цілей і "дерево цілей" державного управління.
139. Принципи державного управління: поняття, класифікація і застосування.
140. Поняття функції державного управління. Класифікація функцій державного управління.
141. Представництво інтересів у державному управлінні.
142. Функція надання адміністративних послуг.
143. Ефективність і результативність державного управління: критерії та показники.
144. Адміністративні реформи у зарубіжних країнах: їх типи і магістральні напрями.
145. Основні напрями наближення вітчизняної системи публічного управління та адміністрування до світових стандартів.

10. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Зміст і методичні матеріали до семінарських занять; завдання для самостійної роботи студентів; завдання для поточного контролю знань (тести); перелік питань для підсумкового контролю знань (екзамен); конспект лекцій.

11. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

Рекомендована література

Базова література

1. Теорія та історія державного управління : навч. посіб. / Н.М. Мельтюхова, Г. С. Одінцова, В. Б. Дзюндзюк [та ін.]. – К.: «ВД «Професіонал», 2008. – 288 с.
2. Історія державного управління України: Термінологічний словник і схеми: Навч. метод. вид. з курсу «Теорія та історія державного управління» / За заг. ред. Н.Р.Нижник; Авт.-уклад.: С.М.Коник, Л.В.Покрова, І.І.Тіщенко; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2004. – 80 с.
3. Публічне управління України в умовах інституційних змін : колективна монографія / За наук. редакції д. держ. упр. Р. В. Войтович та П.В. Ворони – Київ, 2019. – 482 с.
4. Радченко О. В. Історія становлення системи місцевого самоврядування в Україні / О. В. Радченко, В. В. Заблоцький // Місцеве самоврядування в Україні : євроінтеграційний шлях : Колективна монографія / Кол. авт.; за заг. ред. Р. М. Плюща. – К. : РІД НА МОВА, 2016. – С. 107 – 216.

5. Радченко О. В. Виконавча гілка влади в системі державного управління України [Навчальний посібник]. / О. В. Радченко, голова ред.кол.; автори-упорядники : М. М. Іжа, С. Є. Саханенко, Н. В. Піроженко, С. Г. Давтян, О. В. Радченко. – Х. : Пром-Арт; К : ВАДНДУ, 2015. – 264 с.

6. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади / [Ю. Ганущак – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с.

7. Особливості публічного управління та адміністрування : Навчальний посібник / Бакуменко В. Д., Бондар І.С., Горник В. Г., Шпачук В. В. – К. : КНУКіМ, 2016. – 167 с.

8. Публічне управління та адміністрування: навчальний посібник / Ю. Г. Кальниш, Т. М. Лозинська, В. І. Тимцуник; М-во освіти і науки України, Полтав. держ. аграр. акад. – 2015: РВВ ПДАА, 2015. - 280 с.

9. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. Сергія Чернова, Валентини Воронкової, Віктора Банаха, Олександра Сосніна, Пранаса Жукаускаса, Йоліти Ввайнхардт, Регіни Андрюкайтене; Запоріж. держ. інж. акад. – Запоріжжя: ЗДІА, 2017. – 602 с.

10. Місцеве самоврядування в Україні : сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К. О. Ващенко, В. В. Толкованов, О. В. Радченко та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – 128 с.

Допоміжна література

11. Радченко О. В. Практикум з історії політичної думки України: [Навч. посіб.] / О. В. Радченко, С. В. Пробийголова, Н. В. Пробийголова – Луганськ, Харків. : Вид-во Асоціації докторів державного управління, 2010. – 420 с.

12. Райт Г. Державне управління. Пер. з англ. В. Івашко, О. Коваленко, С. Соколик. Київ: Основи, 1994. 191 с.

13. Державне управління в Україні: наукові, правові, кадрові та організаційні засади: Навч. посіб. / Кол. авт. За заг. ред. Н.Р.Нижник та В.М.Олуйка. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2002. 352 с.

14. Державне управління та державна служба: Словник-довідник / Уклад. О.Ю.Оболенський. Київ: КНЕУ, 2005. 480 с.

15. Державне управління. Навч. посіб. А.Ф. Мельник, О.Ю. Оболенський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко; За ред. А.Ф.Мельник. 2-ге вид., випр. і доп. Київ: Знання, 2004. 342 с.

16. Ганущак Ю. Реформа територіальної організації влади / [Ю. Ганущак – К.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К. : ТОВ «Софія-А». – 2013. – 160 с.

17. Державне та регіональне управління : навч. посіб. / А. Мельник, А. Васіна, О. Дудкіна; за ред. А. Ф. Мельник. – Тернопіль : Економічна думка ТНЕУ, 2014. – 450 с.

18. Регіональне управління : підручник / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Вакуленка, М. К. Орлатого. – К. : НАДУ, 2014. – 512 с.

19. Державне управління регіональним розвитком України: монографія / за ред. В. Є. Воротіна, Я. А. Жаліла. – К. : НІСД, 2010. – 288 с.

20. Держава і політика: посібник / за наук.ред.д.держ.упр О. В. Радченка, [автори-упоряд. М. Д. Городок, А. В. Карташов, О. В. Радченко та ін.]; Міжнародний республіканський інститут. – К.: IRI, 2016. – 372 с.

21. Кучабський О. Г. Адміністративно-територіальна організація України: теорія, методологія, механізми становлення [Текст] : монографія / Олександр Кучабський ; Львів. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 315 с.

22. Публічне управління України в умовах інституційних змін : колективна монографія / За наук. редакції д. держ. упр. Р. В. Войтович та П.В. Ворони – Київ, 2019. – 482 с. Інформаційні ресурси в інтернеті: Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28

червня 1996 року [Електронний ресурс] - Режим доступу: [http://zakon 3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр](http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр).

23. Європейська хартія місцевого самоврядування (ратифікована Законом України 15.07.1997 р. № 452/97-ВР) // Сайт Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036

24. Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05.02.2015 р. № 156-VIII // Сайт Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

25. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 р. № 280/97-ВР (зі змінами і доповненнями) // Сайт Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

26. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 р. № 586-XIV (зі змінами і доповненнями) // Сайт Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>

27. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 р. № 3166-VI (зі змінами і доповненнями) // Сайт Верховної Ради України. Розділ «Законодавство України». – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3166-17/page2>

28. Гончарук Н., Прокопенко Л. Взаємодія органів державної влади та органів місцевого самоврядування: правові й функціональні аспекти. / Н. Гончарук, Л. Прокопенко – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/ebook/putp/2011-3/doc/1/04.pdf>

29. Реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні (проекти законодавчих актів, презентації, роз'яснення до нормативно-правових актів) // Офіційний сайт Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. – Режим доступу: <http://minregion.gov.ua>

30. <http://decentralization.gov.ua/> – інформаційні матеріали щодо децентралізації влади в Україні.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені Вернадського <http://archive.nbuv.gov.ua/>
2. Офіційний сайт Президента України: www.president.gov.ua/
3. Офіційний сайт Верховної Ради України: <http://rada.gov.ua/>
4. Електоральна інформаційна бібліотека ACE - ACE Electoral Knowledge Network. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://aceproject.org/http://ebk.net.ua/Book/political_science/uriy_politologiya/literature.htm
5. http://mirslovarei.com/pol_A
6. Лекція Ларрі Даймонда «Визначення демократії: виборча, ліберальна демократія, якість демократії» <https://www.youtube.com/watch?v=abQ1bbo6ioM>